

Program nauczania etyki w klasach I – III

Opracowano na podstawie:

Ludzkie ścieżki. Kompleksowy program nauczania etyki na I poziomie edukacyjnym

Anna Ziemska, Łukasz Malinowski

KLASY I - III

Cel główny: kształtowanie umiejętności nawiązywania i utrzymania poprawnych kontaktów z innymi dziećmi, dorosłymi, z osobami niepełnosprawnymi, przedstawicielami innej narodowości i rasy itp.(podstawa programowa).

Szczegółowe cele kształcenia:

- Ukształtowanie pozytywnego, opartego na szacunku i prawdomówności stosunku do rówieśników i dorosłych;
- Wykształcenie pozytywnego, serdecznego stosunku do osób niepełnosprawnych, nauczanie dzieci, jak pomagać takim osobom;
- Ukazanie osób niepełnosprawnych jako pełnowartościowych partnerów i przyjaciół zarówno w pracy, jak i w czasie wolnym;
- Kształtowanie postawy tolerancji oraz zrozumienia dla odmienności związanej z niepełnosprawnością, inną narodowością, rasą religią i różnicami kulturowymi;
- Wyrobienie serdecznej, opartej na wzajemnym zrozumieniu, postawy wobec członków rodziny;
- Wypracowanie nawyku dbałości o estetykę najbliższego otoczenia (pokoju, klasy);
- Wykształcenie postawy rzetelnego podejścia do pracy oraz szacunku dla pracy zarówno własnej, jak i cudzej;
- Ukazanie wagi i potrzeby stosowania dobrych manier w codziennych relacjach międzyludzkich;
- Wdrożenie do aktywnego i rozumnego planowania oraz spędzania wolnego czasu;
- Ukształtowanie umiejętności dostrzegania piękna w najbliższym otoczeniu i szanowanie go;
- Nauczanie dzieci, jak zachować się w takich miejscach, jak: galeria, muzeum, kino, teatr, park itp.;
- Wyrobienie wrażliwości na problemy osób starszych i postawy szacunku wobec nich;
- Uświadomienie uczniom, że nie każdy dorosły zasługuje na miano autorytetu i nie każdego dorosłego należy we wszystkim słuchać (ze zwróceniem uwagi na konkretne sytuacje);
- Nauczanie krytycznego, rozumnego korzystania z propozycji mediów, ze zwróceniem uwagi na niebezpieczeństwo uzależnienia od telewizji, gier komputerowych, Internetu;
- Ukształtowanie postawy odwagi cywilnej, przyznawania się do popełnionych błędów, umiejętności przeproszenia i naprawiania wyrządzonych szkód;

- Wyrobienie postawy odpowiedzialności za własne słowa i czyny;
- Wykształcenie potrzeby aktywnego uczestnictwa w życiu swojej społeczności lokalnej

Treści kształcenia oraz przewidywane osiągnięcia uczniów w trzyletnim cyklu nauczania

1. Ja i moi koledzy

Uczeń:

- próbuje nawiązywać kontakty z rówieśnikami, uwzględniając te czynniki, które mogą te relacje zakłócać, np. widzi zależność między wysmiewaniem się z kogoś a poprawnością stosunków z tym kimś, złośliwością a powstawaniem konfliktów itp.
- potrafi kontaktować się z rówieśnikami o różnym wyglądzie, narodowości, stopniu sprawności;
- nie ocenia innych ludzi na podstawie ich zewnętrznych cech lub pochopnie, wie, że taka ocena może być źródłem przykrości dla innych ludzi;
- nie chełpi się z żadnego powodu, nie przechwala, czy to z racji większych niż inni umiejętności w jakiejś dziedzinie, czy też z racji posiadania lepszych niż inni rzeczy;
- we wszystkich konfliktach potrafi dostrzegać winę nie tylko cudzą, ale i swoją, posiada odwagę cywilną, umie przyznać się do swych błędów;
- jest prawdomówny, rozumie, że kłamstwo nie jest dobrym sposobem na przezwyciężanie trudności i konfliktów w życiu codziennym.

2. Ja i moja rodzina

Uczeń:

- docenia wartość, jaką w jego życiu stanowi rodzina;
- rozumie, że nieodpowiednimi słowami, gestami może komuś z rodziny sprawić przykrość;
- z szacunkiem traktuje członków rodziny, rozumie znaczenie dobrych stosunków z rodzeństwem;
- pamięta o świętach członków rodziny. Dostrzega wagę wyrażania wdzięczności i przywiązania do rodziny, choćby za pomocą drobnych gestów, słów czy czynności.

3. Ja, mój pokój i moja klasa

Uczeń:

- rozumie wagę estetycznego wyglądu swojego najbliższego otoczenia;
- rozumie, że uporządkowany pokój i klasa służą jego zdrowiu i dobremu samopoczuciu. Zdaje sobie sprawę, że jest oceniany przez innych ludzi, że dbałość o porządek i estetykę swojego otoczenia jest jego wizytówką.

4. Ja i moje obowiązki

Uczeń:

- potrafi odróżnić czynności wykonane byle jak od wykonanych rzetelnie;
- rozumie, że starannie wykonana praca może być źródłem radości i satysfakcji;
- wie, że jest oceniany ze względu na jakość swojej pracy;
- rozumie też, że nie każdą pracę jest w stanie wykonać perfekcyjnie, że różni ludzie są uzdolnieni w różny sposób, ten, kto nie ma słuchu muzycznego, nie zaśpiewa tak jak uzdolniony śpiewak, ale może postarać się to zrobić jak najlepiej w granicach swoich możliwości;
- ma świadomość, że „opłaca się” porządnie wykonywać pracę, że ułatwia to życie, choć pozornie może się wydawać, że jest odwrotnie.

5. Ja i moje ciało

Uczeń:

- rozumie potrzebę dbałości o czysty, estetyczny wygląd;
- używa w życiu codziennym przyborów toaletowych, takich jak mydło, grzebień, szczotka;

- wie, jakie przybory mogą służyć jemu, a jakie przeznaczone są dla dorosłych;
- potrafi zachować się w toalecie, korzystać z umywalki zgodnie z jej przeznaczeniem;
- umie szanować urządzenia sanitarne w szkole i w domu. Rozumie potrzebę mycia rąk przed jedzeniem itp.

6. Ja i dobre maniery.

Uczeń:

- używa słów grzecznościowych: przepraszam, dziękuję, proszę – zarówno w stosunku do dorosłych, jak i rówieśników;
- gdy przychodzi do szkoły, kłania się nauczycielom i innym osobom;
- ustępuje miejsca innym, np. młodszym koleżankom i kolegom;
- nie używa siły stojąc w kolejce, czekając na coś. Potrafi zachować się przy stole, w sposób kulturalny spożywa posiłki.

7. Ja i inni uczniowie z mojej szkoły

Uczeń:

- pomaga swoim kolegom, zarówno w poruszaniu się po szkole, jak i w innych sytuacjach;
- nie wykorzystuje przewagi swojej siły i doświadczenia do żadnych form oszukiwania czy wykorzystywania kolegów;
- potrafi zachować się wobec uczniów niepełnosprawnych, nawiązać z nimi kontakt, zrozumieć ich problemy i pomóc, kiedy trzeba;
- kolegów ze swojej i innej klasy traktuje jednakowo;
- stosuje formy grzecznościowe w kontaktach z kolegami i koleżankami, mówi np. „cześć”, kiedy spotyka innych uczniów;
- odróżnia bezsensowne skarżenie od sytuacji, o których powinien zawiadomić nauczyciela. Nie prowokuje bójkę i nie stosuje wulgaryzmów wobec kolegów, wszystkie konflikty stara się rozwiązać polubownie, jest prawdomówny wobec rówieśników i dorosłych.

8. Ja i czas wolny

Uczeń:

- potrafi dobrze wykorzystać czas wolny;
- rozumie, że leniuchowanie jest marnowaniem czasu;
- potrafi wskazać na różne formy czynnego wypoczynku, jak sport, czytanie, spacer po ciekawych miejscach, spotkania z przyjaciółmi, zabawa, pomoc rodzicom, działalność plastyczna;
- z rozsądkiem potrafi korzystać z tego, co proponują media;
- zna kryteria, którymi powinien się kierować przy wyborze programów telewizyjnych, gier komputerowych;
- umie dostrzec mnogość rzeczy wartych poznania i rozumie, że czas wolny może temu służyć. Potrafi tak zaplanować dzień, aby znaleźć czas na realizację własnych zainteresowań.

9. Ja i piękno w moim otoczeniu

Uczeń:

- potrafi dostrzec piękno zarówno w przyrodzie, jak i wśród wytworów człowieka ;
- szanuje i nie niszczy szkolnych wystaw, klasowych gazetek, potrafi docenić wysiłek kolegów włożony w powstanie różnych prac;
- wie, że jeśli nie podobają mu się prace innych dzieci, nie powinien ich głośno komentować;
- rozumie, że nie należy wyśmiewać dokonań innych, nawet jeśli uważa się je za nieudane;
- czuje się odpowiedzialny za estetykę swojej klasy i szkoły;
- potrafi należycie zachować się w muzeum, teatrze, galerii itp. Rozróżnia te zachowania, które szczególnie przeszkadzają innym w odbiorze dzieł sztuki.

10. Na urodzinach u koleżanki lub kolegi

Uczeń:

- potrafi stosownie zachować się w czasie urodzinowego przyjęcia;
- potrafi złożyć życzenia koledze, koleżance;
- potrafi zachować umiar w jedzeniu, nie gromadzić na talerzu jedzenia na zapas;
- rozumie, że nie należy oceniać przyjaźni koleżanek i kolegów na podstawie wielkości czy też ceny zakupionego prezentu;
- wie, że zabawy, żarty nie powinny uprzykrzać życia innym domownikom, że powinno się szanować zabawki, meble i inne sprzęty w domu kolegi;
- rozumie, że nie powinien być zbyt ciekawski i zaglądać w każdy zakamarek cudzego mieszkania lub brać do ręki wszystko, co zobaczy.

11. Jestem prawdomówny

Uczeń:

- rozumie potrzebę mówienia prawdy zarówno dorosłym, jak i rówieśnikom;
- wie, że tylko osoby mówiące prawdę zasługują na zaufanie;
- rozumie, że w dalszej perspektywie kłamstwo może krzywdzić zarówno jego samego, jak i innych ludzi.

12. Dostrzegam własne błędy i potrafię się do nich przyznać

Uczeń:

- posiada umiejętność krytycznej oceny swoich zachowań, potrafi dostrzec winę nie tylko w innych, ale i w sobie;
- przyznaje się do własnych błędów i przeprasza za nie. Ponosi konsekwencje swoich błędów, pragnie je naprawić.

13. Nie oceniam innych pochopnie ani na podstawie wyglądu

Uczeń:

- rozumie, że zbyt szybko i głośno wypowiedzane negatywne oceny o innych mogą być niesprawiedliwe i krzywdzące.

14. Porządnie wykonuję swoją pracę i szanuję pracę innych

Uczeń:

- dostrzega korzyści dla siebie i dla innych z solidnego wykonywania pracy;
- ma świadomość, że bardzo wiele w naszym życiu zależy od stosunku ludzi do tego, co robią. Potrafi uszanować i docenić wysiłek innych ludzi, nie niszczy wytworów ich pracy i stara się je chronić.

15. Dbam o porządek w mojej szkole i w jej otoczeniu

Uczeń:

- dostrzega korzyści dla siebie i dla innych z solidnego wykonywania pracy;
- ma świadomość, że bardzo wiele w naszym życiu zależy od stosunku ludzi do tego, co robią;
- potrafi uszanować i docenić wysiłek innych ludzi, nie niszczy wytworów ich pracy i stara się je chronić.

16. Potrafię współdziałać z innymi

Uczeń:

- potrafi prezentować swoje pomysły na forum grupy, ale także wysłuchiwać uważnie poglądów innych ludzi;
- ocenia pomysły nie ze względu na to, kto jest ich autorem, ale ze względu na przydatność danego pomysłu do rozwiązania jakiegoś problemu;
- nie wyśmiewa też mniej udanych pomysłów, ale stara się wykazać za pomocą argumentów ich słabe strony, w sposób poważny traktuje swoich rozmówców.

17. Oglądam telewizję, DVD, czytam prasę, korzystam z komputera

Uczeń:

- potrafi dostrzegać zalety i zagrożenia związane z telewizją;
- potrafi odróżnić programy wartościowe od bezwartościowych;
- potrafi krytycznie odnosić się do przekazywanych przez media treści;
- nie traktuje wszystkiego jako niezaprzeczalnych prawd;
- zna pojęcie uzależnienia od telewizji czy komputera, potrafi korzystać z mediów w sposób „planowy”, nie bezmyślny i automatyczny;
- dostrzega rolę dorosłych jako przewodników po świecie mediów, zwraca się do nauczyciela, rodzica po radę dotyczącą tego, jakie programy TV lub gry czy programy edukacyjne warte są uwagi;
- z dystansem potrafi odnieść się do reklam;
- zdaje sobie sprawę z tego, że reklama może być narzędziem manipulacji, że może wymuszać czy wzbudzać pragnienie posiadania różnych rzeczy, niekoniecznie potrzebnych czy wartościowych.

18. Aktywnie uczestniczę w życiu szkoły

Uczeń:

- dostrzega wagę aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły;
- rozumie, że bierność prowadzi do zmniejszenia ich wpływu na otaczającą rzeczywistość;
- zauważa potrzebę uczestnictwa w wyborach do samorządu szkolnego, klasowego.

Procedury osiągnięcia celów Różne formy ekspresji

Formy pracy ucznia – rodzaje ćwiczeń i kształtowane umiejętności

Słowna

- Uczeń próbuje określać cechy charakteru bohaterów wykorzystywanych utworów literackich
- Ocenia ich postępowanie według racjonalnych kryteriów.
- Uzasadnia swoje sądy.
- Odróżnia w tekście treści humorystyczne od poważnych, wymagających przemyślenia.
- Wyodrębnia sedno wysłuchanego opowiadania, określa główny problem.
- Czyta teksty ze zrozumieniem zawartych w nich problemów moralnych.
- Bierze udział w recytacjach i inscenizacjach na podstawie omawianych utworów.
- Tworzy własne teksty.
- Wysłuchuje relacji i poglądów innych osób.
- Ocenia różne zjawiska związane z rozwojem techniki, stara się dostrzec ich możliwe konsekwencje (telewizja, Internet itp.)

Plastyczna

- Uczeń dostrzega związki między ekspresją słowną a plastyczną, np. karykatura wyrażona słownie i za pomocą rysunku.
- Uczeń ilustruje poznane czy przeżyte sytuacje.
- Bierze udział w organizowaniu wystaw, prezentacji.
- Wykonuje (także w grupach) ilustracje do tekstów, scenografie.
- Wyrabia w sobie wrażliwość na piękno.

Gest, ruch, mimika

- Uczeń wyraża emocje, uczucia, stany za pomocą „języka ciała”.
- Odczytuje stany innych osób na podstawie ich ruchów, min.
- Potrafi „pokazać”, jak zmienić, naprawić jakąś sytuację.

- Inscenizuje różne scenki wraz z koleżankami i kolegami, posługując się pantomimą.